

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح ماده (۱۶۵) آیین نامه داخلی مجلس

در زمینه طرحها و لوایح دوفوریتی اصلاح بندهای (۱، ۲ و ۳)»

مقدمه

براساس بند «۲» ماده (۱۶۰) آیین نامه داخلی مجلس، در طرحها و لوایح دوفوریتی «ضرورت جلوگیری از وقوع خسارت احتمالی و فوت فرصت» وجود دارد. براساس ماده (۱۶۵) آیین نامه داخلی مجلس، برای رسیدگی به این گونه طرحها و لوایح، کمیسیونهای تخصصی هیچگونه مداخله ای ندارند و طرحها و لوایح، پس از تصویب دوفوریت، چاپ و توزیع شده و پس از هفتاد و دو ساعت در دستور کار مجلس قرار می گیرد. طرح ارائه شده از سوی جمعی از نمایندگان، در صدد است زمینه ای را برای نقش آفرینی کمیسیونهای تخصصی در این خصوص فراهم نماید.

مفاد طرح

رسیدگی به طرحها و لوایح دوفوریتی در حال حاضر با طی چهار مرحله زیر انجام می شود:

۱. چاپ و توزیع بین نمایندگان حداکثر ۴ ساعت پس از تصویب فوریت،
  ۲. تسلیم پیشنهادهای نمایندگان به هیئت رئیسه تا حداکثر ۲۰ ساعت پس از تصویب فوریت،
  ۳. چاپ و توزیع پیشنهادهای نمایندگان تا حداقل یک ساعت قبل از شروع مذاکرات،
  ۴. قرارگرفتن در دستور کار مجلس حداکثر ۷۲ ساعت پس از تصویب فوریت.
- براساس طرح پیشنهادی، در مرحله اول، همزمان با چاپ و توزیع این طرحها و لوایح، بررسی آنها به کمیسیون ذیربط ارجاع می شود و پیشنهادهای نمایندگان نیز در همان مهلت مقرر، به جای تسلیم به هیئت رئیسه، به کمیسیون ذیربط تقدیم می گردد. در فاصله بین ۲۴ ساعت پس از تصویب فوریت و تشکیل جلسه مجلس، کمیسیون به طرح یا لایحه رسیدگی کرده و گزارش خویش را آماده می نماید. این گزارش در صحن قرائت شده و در مورد آن تصمیم گیری می شود.

ارزیابی مفاد طرح

۱. این طرح در صدد دخالت دادن کمیسیونها در تصویب طرحها و لوایح دوفوریتی است تا در این میان دقت فدای سرعت نشود. ضمن اینکه سرعتی که در حال حاضر در این مورد وجود دارد، در طرح نیز حفظ شده و مهلت های مقرر در این طرح نسبت به مهلت های مقرر در ماده (۱۶۵) موجود تغییری نکرده است.
۲. برای بررسی طرحها و لوایح عادی و یک فوریتی، هیئت رئیسه مجلس آنها را به کمیسیونهای اصلی و فرعی ارجاع می دهد. در این طرح صرفاً به «کمیسیون ذیربط» اشاره شده، ولی در مورد اینکه این کمیسیون اصلی است یا فرعی، مطلبی بیان نشده است. لذا پیشنهاد می شود متن بند «۱» به صورت زیر اصلاح شود: «حداکثر چهار ساعت پس از تصویب فوریت، طرح یا لایحه چاپ و توزیع و به کمیسیونهای اصلی و فرعی ذیربط ارجاع می شود».

۳. با توجه به پیشنهاد فوق، پیشنهاد می‌شود بند «۲» نیز به صورت زیر اصلاح شود:

«حداکثر بیست ساعت پس از تصویب فوریت، گزارش کمیسیون فرعی و پیشنهاد نمایندگان به کمیسیون اصلی تسلیم می‌شود. پیشنهاددهندگان می‌توانند برای دفاع از پیشنهاد خود در کمیسیون حاضر شوند.»

۴. در بررسی طرح‌ها و لوایح عادی و یک‌فوریتی، آنچه در جلسه مجلس مورد بررسی قرار می‌گیرد، گزارش کمیسیون است و نه متن اولیه طرح یا لایحه. متن بند «۳» طرح به نحوی نگاشته شده که می‌تواند القاکننده این مطلب باشد که آنچه در مورد طرح‌ها و لوایح دوفوریتی در مجلس مورد بررسی قرار می‌گیرد، متن اولیه آنهاست و نه گزارش کمیسیون، زیرا براساس این بند «گزارش کمیسیون در صحن علنی مجلس قرائت و بررسی کلیات و مواد طرح آغاز می‌شود». درحالی که با توجه به هدف پیشنهاددهندگان طرح و سایر مواد آیین‌نامه داخلی در مورد بررسی طرح‌ها و لوایح عادی (ماده (۱۶۴)) و یک فوریتی (ماده (۱۵۲))، باید گزارش کمیسیون در مجلس مورد بررسی قرار گیرد، لذا پیشنهاد می‌شود متن بند «۳» طرح به صورت زیر اصلاح گردد:

«حداکثر هفتاد و دو ساعت پس از تصویب فوریت، گزارش کمیسیون در مجلس مطرح می‌شود.»

۵. طبق تبصره بند «۳» این طرح «چنانچه کمیسیون گزارش خود را ارائه ننماید، طرح یا لایحه در دستور کار اولین جلسه بعدی مجلس قرار خواهد گرفت». ممکن است از این تبصره چنین استنباط شود که عدم ارائه گزارش از سوی کمیسیون باعث خواهد شد بررسی طرح یا لایحه در مجلس، یک جلسه به تعویق بیفتد. درحالی که ظاهراً چنین قصدی وجود نداشته است. لذا پیشنهاد می‌شود متن تبصره به صورت زیر اصلاح شود:

«عدم ارائه گزارش از سوی کمیسیون، مانع بررسی طرح یا لایحه در مجلس در زمان مقرر در این بند نیست.»

۶. در این طرح مهلت ارائه گزارش توسط کمیسیون، هفتاد و دو ساعت پس از تصویب فوریت بیان شده که به جلسه علنی مجلس ختم می‌شود، ولی از چاپ گزارش کمیسیون و توزیع آن در بین نمایندگان سخنی به میان نیامده است. درحالی که پیش‌بینی این امر ضروری است. قابل ذکر است که براساس ماده (۱۶۴) آیین‌نامه داخلی، گزارش کمیسیون در مورد طرح‌ها و لوایح یک فوریتی چهل و هشت ساعت قبل از طرح در مجلس، چاپ و بین نمایندگان توزیع می‌شود. این امر را می‌توان در بند «۴» این ماده گنجانید. پیش‌بینی می‌شود بند مذکور به صورت زیر اصلاح شود:

«حداقل یک ساعت قبل از شروع مذاکرات، گزارش کمیسیون و پیشنهادهای نمایندگان چاپ و توزیع می‌شود.»

۷. در جزء «۲» بند «الف» ماده (۱۰۸) آیین‌نامه داخلی مقرر شده که «در مورد کلیات هر طرح یا لایحه، ابتدا سخنگوی کمیسیون اصلی حداکثر پنج دقیقه گزارش می‌دهد» و براساس تبصره «۲» ذیل آن «در بررسی کلیات طرح‌های دو یا سه‌فوریتی ... یکی از طراحان می‌تواند به جای سخنگو در ابتدا و انتهای رسیدگی در مجلس صحبت کند». علت این حکم این بوده که براساس آیین‌نامه فعلی، در طرح‌ها و لوایح دوفوریتی کمیسیون‌ها مداخله‌ای ندارند. در صورت تصویب این طرح و اعطای نقش به کمیسیون‌ها در بررسی طرح‌ها و لوایح دوفوریتی، لازم است تبصره مذکور نیز اصلاح شده و عبارت «دو یا» پس از عبارت «کلیات طرح‌های» حذف شود.

نتیجه‌گیری

بررسی طرح‌ها و لوایح دوفوریتی، در حال حاضر بدون دخالت کمیسیون‌ها صورت می‌گیرد، درحالی که مداخله کمیسیون‌های تخصصی در این امر، باعث بهبود کیفیت مصوبات مجلس می‌گردد. طرح مذکور درصدد رفع این نقیصه بوده و با حفظ مهلت‌های موجود در این مورد، نحوه مداخله کمیسیون‌های تخصصی در این خصوص را مشخص می‌کند. البته ایرادات مختصری نیز در این طرح به نظر می‌رسد که پیشنهادهای اصلاحی برای هریک ارائه شده و تصویب آنها به کمیسیون و مجلس محترم پیشنهاد می‌شود.